

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК
Кафедра політології і державного управління

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЕТНОПОЛІТИКА У КРАЇНАХ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЄВРОПИ

Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	052 Політологія
Освітня програма	Політологія
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Робоча програма навчальної дисципліни «Етнополітика у країнах Центральної Європи» для здобувачів вищої освіти галузі знань **05 Соціальні та поведінкові науки** спеціальності **052 Політологія** освітньої програми **Політологія**.

Розробники: **Зан М.П.**, доцент, кандидат історичних наук, доцент кафедри політології і державного управління.

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри **політології і державного управління**

протокол № 12 від «01» липня 2021 р.

В.о. завідувача кафедри Вегеш М.М.

Схвалено науково-методичною комісією **факультету суспільних наук**

протокол № 1 від «30» серпня 2021 р.

Голова науково-методичної комісії Попадич О.О.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 04	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 120	1-ий	1-ий
Кількість модулів – 01	Семестр:	
Тижневих годин: для денної форми навчання: 2,8 аудиторних – 48 самостійної роботи студента – 72	1-ий	1-ий
	Лекції:	
	28	10
	Практичні (семінарські):	
	20	04
Вид підсумкового контролю: іспит	Лабораторні:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: усна	Індивідуальна та самостійна робота:	
	72	106

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Етнополітика у країнах Центральної Європи» полягає у засвоєнні студентами-політологами практичного досвіду реалізації етнополітичної політики у країнах Центральної Європи на прикладі держав Вишеградської четвірки, країн Балтії, Румунії, Молдови, Болгарії, Албанії та постюгославських республік.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

1) загальних компетентностей:

- здатність до адаптації та дії в новій ситуації **(ЗК01)**;
- здатність проводити дослідження на відповідному рівні **(ЗК02)**;
- знання предметної області та розуміння професійної діяльності **(ЗК03)**;
- здатність розробляти проекти та управляти ними **(ЗК04)**;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел **(ЗК05)**;
- здатність генерувати нові ідеї та нестандартні рішення **(ЗК07)**;
- здатність бути критичним і самокритичним **(ЗК08)**;
- вміння виявляти, ставити та розв'язувати проблеми **(ЗК09)**;
- здатність спілкуватися іноземною мовою у процесі професійної та наукової комунікації, працювати у міжнародному контексті **(ЗК10)**;
- дотримання засад толерантності та поваги до різноманітності і мультикультурності **(ЗК11)**;
- здатність комунікувати з представниками інших професійних груп різного рівня та громадськістю **(ЗК12)**.

2) спеціальних (фахових, предметних) компетентностей:

- усвідомлення природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації **(СК01)**;
- здатність комплексно аналізувати владу та урядування, політичні системи, інститути та режими, політичні процеси та політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування **(СК04)**;
- спроможність комплексно використовувати нормативну та емпіричну політичну теорію, методологію політичних досліджень та прикладного політичного аналізу **(СК05)**;
- здатність використовувати широкий спектр концептів і методів для інтерпретації та аналізу політики на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні **(СК06)**;
- вміння застосовувати під час дослідницької та практичної діяльності модерні та постмодерні теоретичні і методологічні підходи до розуміння сутності та аналізу різних рівнів політичної сфери **(СК07)**;
- спроможність ефективно виконувати політико-організаційні, експертно-аналітичні та консультативні функції на різних рівнях політики та управління **(СК08)**;
- володіння навичками ризик-менеджменту, аналізу, врегулювання, вирішення, попередження, керування внутрішньополітичними та міжнародними конфліктами та кризами **(СК11)**;
- вміння ефективно комунікувати і розбудовувати комунікативні стратегії у роботі з різними соціальними та політичними акторами, стейкхолдерами, громадянами загалом на різних рівнях політичної сфери **(СК12)**;
- здатність застосовувати теорії ідентичності та міграції, європейські моделі етнополітики для ефективного управління етнотензіями сферою політики, попередження та вирішення етнополітичних конфліктів **(СК13)**;
- вміння аналізувати загальні та специфічні тенденції розвитку громадянського суспільства, його культурні особливості, ефективно комунікувати з неурядовими організаціями та групами інтересу, визначати основні потреби та проблеми у цій сфері **(СК14)**;

- спроможність застосовувати методики аналізу великих масивів інформації, політичної діагностики загалом для оцінки, прогнозування, моделювання розвитку різних рівнів політичної сфери (**СК15**);
- дотримання етичних засад у професійній політико-управлінській, консалтинговій, аналітичній, дослідницькій діяльності, здатність формувати та просувати політичний імідж (**СК16**).

Крім того, вивчення вказаної вибіркової навчальної дисципліни дозволить здобувачу вищої освіти у подальшому орієнтуватися в проблематиці основних тенденцій розвитку сучасних етнополітичних процесів у країнах Центральної Європи; використовувати отримані знання при вирішенні професійних завдань; вміти давати оцінку трансформаційним процесам у сфері державного етнополітичного менеджменту; готувати повідомлення, виступи, наукові статті та аналітичні записки на вказану проблематику.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Етнополітика у країнах Центральної Європи» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП) бакалавра політології:

ОК 08	Політична географія і геополітика;
ОК 13	Етнополітологія;
ОК 14	Політична конфліктологія;
ОК 15	Основи національної безпеки України;
ОК 17	Політичні системи сучасності;
ОК 26	Транскордонне співробітництво;
ОК 32	Політична регіоналістика;
ОК 33	Порівняльна політологія;
ВК 08	Регіональні партії, рухи і групи впливу / Протидія сепаратистським рухам / Інституційний дизайн і політична інженерія;
ВК 13	Етнополітика України / Теорія і практика націоналізму / Політична стабільність у поліетнічних регіонах України;
ВК 15	Європейський регіоналізм / Регіональне співробітництво в країнах ЄС / Регіональний розвиток України.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Політологія», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
<i>застосовувати для розв'язування складних задач</i> політології розуміння природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації, особливостей реалізації влади у різних політичних системах, їх соціально-економічного, історичного та соціокультурного контексту;	ПРН01
<i>застосовувати спеціалізовані концептуальні знання</i> з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності або галузі знань і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень, критичне осмислення проблем у галузі та на межі галузей знань;	ПРН02
<i>вільно спілкуватись усно і письмово українською та англійською мовами</i> при обговоренні професійних питань, досліджень та інновацій в сфері політології;	ПРН03
<i>приймати ефективні рішення</i> з питань політики, політичних наук і дотичних проблем, у тому числі у складних і непередбачуваних умовах; прогнозувати розвиток політичних процесів; визначати фактори, що впливають на них і на досягнення поставлених цілей; аналізувати і порівнювати альтернативи; оцінювати ризики та імовірні наслідки політичних рішень;	ПРН04
<i>планувати, оцінювати та забезпечувати</i> якість виконуваних робіт відповідно до встановлених вимог;	ПРН05
<i>розробляти і реалізовувати</i> наукові та прикладні проекти у сфері політології та з дотичних до неї міждисциплінарних напрямів з урахуванням методологічних, економічних, соціальних, правових та етичних аспектів	ПРН08
<i>враховувати</i> у дослідницькій та консультативній діяльності етнокультурні, етноконфесійні та етнопсихологічні параметри населення, зокрема центральноєвропейського регіону, їх вплив на публічну політику та політичний менеджмент, в тому числі в контексті антикризового управління;	ПРН10
<i>виробляти</i> публічну політику, <i>реалізовувати</i> організаційні, політико-управлінські процеси в органах влади, територіальних громадах, громадських, політичних, міжнародних організаціях, засобах масової інформації, консалтингових, аналітичних та дослідницьких центрах;	ПРН11
<i>вміти застосовувати ефективні моделі</i> партійного та виборчого менеджменту, зокрема апробовані в країнах Центральної Європи, у практичній політичній, професійній (консалтинговій, аналітичній, експертній, комунікаційній) діяльності, володіючи знаннями про закономірності та особливості розвитку партійних та виборчих систем;	ПРН12
<i>застосовувати глобальний, міжнародний регіональний контекст</i> до аналізу політичних явищ, відносин та тенденцій у політичній сфері України, розробляти прогнози та моделі розвитку різних сфер політичного та публічного життя, використовуючи досвід центральноєвропейських країн;	ПРН13
<i>брати участь у дослідженні та у практичній діяльності</i> щодо врегулювання, вирішення та попередження міжнародних конфліктів та криз, зокрема міграційного та етнополітичного характеру, вироблення відповідних рекомендацій національним та регіональним органам влади, міжнародним організаціям, іншим стейкхолдерам щодо збереження політичної та міжнародної стабільності;	ПРН15
<i>враховувати у дослідницькій та практичній діяльності</i> особливості політичної, та громадянської культури, ідентичності осіб та спільнот, ментальні, соціально-політичні та інші передумови, які сприяють формуванню консервативних та популістських тенденцій у політиці;	ПРН16
<i>збирати, обробляти, аналізувати, інтерпретувати</i> великі масиви даних про політичні та соціальні процеси та явища в Україні та у міжнародному вимірі, використовувати різні види писемних, візуальних джерел, аудіо записів для політологічного аналізу;	ПРН18
<i>формувати аналітичний та іміджевий контент</i> засобів масової інформації, комунікувати, доносити політичні та ціннісні меседжі різним акторам політичного та громадського життя;	ПРН20
<i>дотримання етичних засад</i> у професійній діяльності та у громадсько-політичному житті, під час міжособистісної та ділової комунікації з представниками наукових, політичних, управлінських, громадських, національно-культурних, релігійних організацій і спільнот, спроможність до дій в межах етики професійних відносин, толерантне ставлення до інших думок та позицій.	ПРН21

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Етнополітика у країнах Центральної Європи»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
<i>застосовувати для розв'язування складних задач</i> політології розуміння історико-політичних, соціокультурних, міграційних та геополітичних факторів формування Центральної Європи як етнополітичного регіону;	ПРН01
<i>застосовувати спеціалізовані концептуальні знання</i> з політології, що включають критичне осмислення проблем формування етнонаціональної політики країн Центральної Європи;	ПРН02
<i>вільно спілкуватись усно і письмово українською та англійською мовами</i> при обговоренні актуальних питань етнополітики країн Центральної Європи;	ПРН03
<i>приймати ефективні рішення</i> з питань функціонування стратегічного, тактичного та оперативного рівнів етнополітичного менеджменту країн Центральної Європи;	ПРН04
<i>планувати, оцінювати та забезпечувати</i> якість аналітичної роботи з актуальних проблем етнополітики країн Центральної Європи;	ПРН05
<i>розробляти і реалізовувати</i> наукові та прикладні проекти у сфері моніторингу етнополітичної ситуації та реалізації зовнішньополітичного вектора з боку окремих країн Центральної Європи;	ПРН08
<i>враховувати</i> у дослідницькій та консультативній діяльності етнокультурні, етноконфесійні, етномовні та етнопсихологічні аспекти життєдіяльності населення держав Центральної Європи, їх вплив на публічну політику та етнополітичний менеджмент;	ПРН10
<i>виробляти та реалізовувати</i> позитивні практики громадського та політичного представництва мовних, етнічних і національних меншин країн центральноєвропейського регіону на рівні вітчизняних етнополітичних управлінських структур, зокрема в територіальних громадах, громадських, політичних, міжнародних організаціях, засобах масової інформації, консалтингових, аналітичних та дослідницьких центрах;	ПРН11
<i>вміти застосовувати ефективні моделі</i> політичного представництва етнічних меншин країн Центральної Європи у практичній політичній, професійній (консалтинговій, аналітичній, експертній, комунікаційній) діяльності;	ПРН12
<i>застосовувати глобальний, міжнародний регіональний контекст</i> до аналізу етнонаціональних відносин в Україні, розробляти прогнози та моделі етнополітичного розвитку в мультикультурному середовищі західних прикордонних областей України, використовуючи досвід центральноєвропейських країн;	ПРН13
<i>брати участь у практичній діяльності</i> щодо попередження та врегулювання етнополітичних конфліктів і вироблення відповідних практичних рекомендацій національним та регіональним органам влади, міжнародним організаціям, іншим стейкхолдерам щодо збереження етнополітичної стабільності в регіоні Центральної Європи з урахуванням їх впливу на західні прикордонні області України;	ПРН15
<i>враховувати у дослідницькій та практичній діяльності</i> особливості субетнічної та регіональної ідентичностей осіб і спільнот в умовах мультикультурного середовища та поліприкордонних регіонів держав Центральної Європи, зокрема, які межують з Україною;	ПРН16
<i>збирати, обробляти, аналізувати та інтерпретувати</i> масиви даних про етнополітичні процеси у західних прикордонних областях України, використовувати різні види писемних і візуальних джерел, аудіо записів для етнополітологічного аналізу та політико-антропологічного дискурсу проблематики політичного представництва етнічних меншин;	ПРН18
	ПРН20
<i>дотримання етичних засад</i> у професійній діяльності та у громадсько-політичному житті, під час міжособистісної та ділової комунікації з представниками національно-культурних товариств, благодійних фондів, релігійних організацій, громад національних меншин України, спроможність до дій у межах етики професійних відносин, толерантне ставлення до інших думок та позицій.	ПРН21

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- іспит;
- інформаційно-аналітична доповідь / електронна презентація / колоквиум (на вибір);
- презентація результатів виконаної індивідуальної роботи студента.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: виступ на практичних заняттях, написання інформаційно-аналітичної доповіді, підготовка електронної презентації, колоквиум.

Форма модульного контролю: письмова контрольна робота.

Форма підсумкового семестрового контролю: усний іспит.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання на практичних заняттях							Індивідуальна та самостійна робота	Модульна контрольна робота	Сума
T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	20	50	100
5	4	4	4	5	3	5			

T2, T4... – теми

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні заняття	10	30
Інформаційно-аналітична доповідь / електронна презентація / колоквиум	01	20
Модульна контрольна робота	01	50
Разом	12	100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи.

Мінімальний поріг для допуску до модульної контрольної роботи становить 10 балів. Модульна контрольна робота складається з трьох запитань описово-аналітичного характеру.

Перше запитання покликане оцінити знання з тематичної проблематики відповідного модулю, яка надавалася на лекціях і обговорювалася на семінарських заняттях. Залежно від обсягу, послідовності викладу і орієнтуванні у тематичному матеріалі, перше запитання модульної контрольної роботи максимально може бути оцінене у 10 балів.

Друге запитання має на меті оцінити розуміння основних тенденцій розвитку сучасних етнополітичних процесів у країнах Центральної Європи. Залежно від послідовності викладу і орієнтуванні у тематичному матеріалі, друге запитання модульної контрольної роботи максимально може бути оцінене у 15 балів.

Третє питання модульної контрольної роботи має творчо-аналітичний характер. Залежно від обґрунтованості аргументів і суб'єктивних висновків студента з визначеної

проблематики, третє запитання модульної контрольної роботи максимально може бути оцінене у 25 балів.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю.

Відповідно до «*Положення про порядок та методичку проведення семестрових (курсних) екзаменів і заліків в Ужгородському національному університеті*» (затверджено Наказом Ректора ДВНЗ «УжНУ» № 698/01-17 від 08.05.2015 р.), знання студентів оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки за такими критеріями:

оцінку «відмінно» (90-100 балів, А) заслуговує студент, який:

- всебічно і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом;
- вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях;
- засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою;
- засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває;
- вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію;
- самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи.

оцінку «добре» (82-89 балів, В) – заслуговує студент, який:

- повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях;
- має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування;
- під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправив, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

оцінку «добре» (74-81 бал, С) заслуговує студент, який:

- в цілому навчальну програму засвоїв, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок;
- вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність;
- опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

оцінку «задовільно» (64-73 бали, D) – заслуговує студент, який:

- знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії;
- виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок;
- ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою;
- допускає на заняттях чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

оцінку «задовільно» (60-63 бали, E) – заслуговує студент, який:

- володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

оцінка «незадовільно» (35-59 балів, FX) – виставляється студенту, який:

виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

оцінка «незадовільно» (35 балів, F) – виставляється студенту заочної форми навчання, який:

- володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім;
- допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою;

- не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи студента протягом семестру.

Таблиця відповідності оцінок за різними шкалами

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		диференційована	недиференційована
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	незараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЕТНОПОЛІТИКА У КРАЇНАХ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЄВРОПИ»

6.1. Зміст навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1

ТЕМА 1. ЦЕНТРАЛЬНА ЄВРОПА ЯК ЕТНОПОЛІТИЧНА РЕАЛЬНІСТЬ

Політико-історичні передумови формування національних держав Центральної Європи. Етногенез етнічних груп країн регіону. Роль міграційних процесів. Політичні трансформації ХХ ст. та їх роль у формуванні етнонаціональної структури країн регіону. Геоетнополітичні виклики початку ХХІ ст.

Етнорегіональні складові Центральної Європи. Специфіка формування історико-етнографічних регіонів (етнографічних зон). Етнорегіони країн Вишеградської четвірки. Етнорегіони країн Балтії. Етнорегіони Румунії та Молдови. Етнорегіони Болгарії та Албанії. Етнорегіони постюгославських республік. Проблема спірних територій.

ТЕМА 2. ЕТНОПОЛІТИКА КРАЇН ВИШЕГРАДСЬКОЇ ЧЕТВІРКИ

Етнонаціональна політика Республіки Польща. Етнонаціональна структура. Конституційно-правовий статус етнічних меншин. Мовна політика. Структура етнополітичного менеджменту. Громадське та політичне представництво міноритарних етнічних груп. Виборчі комітети організацій національних меншин. Сілезький національний рух за автономію. Політична та громадська самоорганізація німецької національної меншини. Громадські організації білоруської, російської та ромської національних меншин. Кашубська мовна меншина.

Етнополітика Чеської Республіки. Етнонаціональна структура. Конституційно-правовий статус етнічних меншин. Мовна політика. Структура етнополітичного менеджменту. Громадське представництво міноритарних етнічних груп.

Етнонаціональна політика Словацької Республіки. Етнонаціональна структура. Конституційно-правовий статус етнічних меншин. Мовна політика. Структура етнополітичного менеджменту. Особливості політизації угорської, ромської та русинської національних меншин.

Етнополітика Угорщини. Етнонаціональна структура. Конституційно-правовий статус етнічних меншин. Мовна політика. Структура етнополітичного менеджменту. Система представницької демократії національних та етнічних меншин Угорщини. Органи самоврядування національних меншин. Участь у виборчих процесах.

ТЕМА 3. ЕТНОНАЦІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА В КРАЇНАХ БАЛТІЇ

Етнополітика Литовської Республіки. Етнонаціональна структура. Конституційно-правовий статус етнічних меншин. Мовна політика. Структура етнополітичного менеджменту. Громадське представництво міноритарних етнічних груп. Російська меншина. Громадські організації поляків. Регіональний сепаратизм. Жемайтя.

Етнократія та етнополітика в Латвійській Республіці. Етнонаціональна структура. «Закон про громадянство». Конституційно-правовий статус етнічних меншин. Мовна політика. Структура етнополітичного менеджменту. Громадське та політичне представництво міноритарних етнічних груп. Російська меншина. Латгалія. Суйти.

Етнічна демократія та етнонаціональна політика в Естонській Республіці. Етнонаціональна структура. «Закон про громадянство». Конституційно-правовий статус етнічних меншин. Мовна політика. Структура етнополітичного менеджменту. Громадське та політичне представництво міноритарних етнічних груп. Російська меншина. Сетумаа.

ТЕМА 4. ЕТНОПОЛІТИЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ РУМУНІЇ ТА МОЛДОВИ

Парламентське представництво національних меншин Румунії. Етнонаціональна структура. Конституційно-правовий статус етнічних меншин. Мовна політика. Структура етнополітичного менеджменту. Демократичний Союз угорців Румунії. Секейський рух за автономію в Трансільванії. Парламентська група національних меншин.

Етнополітика Республіки Молдова. Етнонаціональна структура. Конституційно-правовий статус етнічних меншин. Мовна політика. Структура етнополітичного менеджменту. Автономно-територіальне утворення Гагауз-Ері. Етнополітична проблема Придністров'я. Болгари Молдови.

ТЕМА 5. ЕТНОПОЛІТИКА БОЛГАРІЇ ТА АЛБАНІЇ

Етнонаціональна політика Республіки Болгарія. Етнонаціональна структура. Конституційно-правовий статус етнічних меншин. Мовна політика. Структура етнополітичного менеджменту. Проблема інтеграції ромського населення.

Етнонаціональна політика Республіки Албанія. Етнонаціональна структура. Конституційно-правовий статус етнічних меншин. Мовна політика. Структура етнополітичного менеджменту. Албанський націоналізм та «зони меншин». Греки. Македонці. Міграційні процеси.

ТЕМА 6. ЕТНОПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ ТА ЕТНОНАЦІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА В ПОСТЮГОСЛАВСЬКИХ РЕСПУБЛІКАХ

Етнонаціональна політика Республіки Словенія. Етнонаціональна структура. Конституційно-правовий статус етнічних меншин. Мовна політика. Структура етнополітичного менеджменту. Корінні італійська та угорська громади. Парламентське представництво. Ромська громада.

Етнополітика Республіки Хорватія. Етнонаціональна структура. Конституційно-правовий статус етнічних меншин. Мовна політика. Структура етнополітичного менеджменту. Парламентське представництво меншин. Політичні партії сербів, боснійців, косоварів. Угорська, ромська, албанська меншини. Регіональні партії Славонії, Баранї та Істрії.

Етнополітика Республіки Чорногорія. Етнонаціональна структура. Конституційно-правовий статус етнічних меншин. Мовна політика. Структура етнополітичного менеджменту. Політичні партії сербів і хорватів. Албанська меншина. Босняки-мусульмани.

Етнонаціональна політика Республіки Північна Македонія. Етнонаціональна структура. Конституційно-правовий статус етнічних меншин. Мовна політика. Структура етнополітичного менеджменту. Албанський націоналізм і сепаратизм. Політичні партії сербів, турків, босняків, ромів.

Етнополітика Боснії та Герцеговини. Етнонаціональна структура. Конституційно-правовий статус етнічних меншин. Мовна політика. Структура етнополітичного менеджменту. Етнічна сегментація національного парламенту. Політичні партії боснійців, сербів і хорватів.

Етнонаціональна політика Республіки Сербія. Етнонаціональна структура. Конституційно-правовий статус етнічних меншин. Мовна політика. Структура етнополітичного менеджменту. Етнополітичні проблеми Воєводини, Санджаку та Південної Сербії. Угорська меншина. Роми. Буньовці. Валахи. Румуни. Словаки. Хорвати. Руснаки. Чорногорці. Горанці. Греки. Македонці. Ісламізовані серби й чорногорці. Албанська меншина. Політико-партійна структуризація меншин.

Етнополітика частково визнаної Республіки Косово. Етнонаціональна структура. Конституційно-правовий статус етнічних меншин. Мовна політика. Структура етнополітичного менеджменту. Парламентське представництво етнічних меншин. Політико-партійна структуризація сербів, ромів, ашкалі, гюптів, босняків, турків, горанців.

ТЕМА 7. ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНИЙ ВЕКТОР ЕТНОПОЛІТИКИ КРАЇН ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЄВРОПИ

Захист прав національних меншин у контексті міждержавного співробітництва. Співробітництво в міждержавних організаціях. Захист прав національних меншин шляхом укладання міжнародних договорів та міжвідомчих угод. Діяльність змішаних міжурядових комісій.

Участь національних меншин у діяльності неурядових організацій та налагодженні транскордонної співпраці. Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво територіальних утворень та їх органів урядування (1980). Європейська хартія місцевого самоврядування (1985). Єврорегіони «Карпати», «Верхній Прут» та «Нижній Дунай»; «Буг», «Тешинська Сілезія». Карпатський Єврорегіон. Вишеградська четвірка.

Біпатризм, етнорегіональні та сепаратистські рухи як геоетнополітичні виклики національній безпеці. Політико-історичні та етнорегіональні витоки біпатризму. Сілезький національний рух у Польщі. Угорський національний рух за автономію. Румунський іредентизм.

ТЕМА 8. СЕГМЕНТАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ МЕНШИНИ У КРАЇНАХ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЄВРОПИ

Українсько-лемківська етноідентифікаційна дихотомія в Республіці Польщі. Об'єднання українців Польщі. Стіварышыня лемків. Інші громадські організації лемків-українців. Подвійна етноідентичність лемків.

Громадські організації українців і русинів у Чеській Республіці. Асоціація української громади. Асоціація «Форум українців ЧР». Асоціація «Рута». Товариство імені Івана Кондура. Міжнародне громадське об'єднання «Українська Свобода». Товариство друзів Підкарпатської Русі.

Сегментація русинсько-української громади Словацької Республіки. Союз русинів-українців Словацької Республіки. Українсько-словацька Ініціатива. Словацько-українське товариство. Союз скаутів «Пласт» українсько-русинської національності в Словаччині. Об'єднання українських письменників Словаччини. Русинська оброда.

Громадські організації українців і русинів Угорщини. Товариство української культури Угорщини. Український культурний центр у Будапешті. Інститут україністики. Товариство української інтелігенції Угорщини. Товариство русинів Угорщини. Товариство русинської інтелігенції імені Антонія Годинки. Товариство за культуру Карпатського регіону. Товариство русинської культури «Будителі». Товариство русинської солідарності меншин. Товариство русинської культури. Товариство русинської молоді.

Сегментація української національної меншини Румунії. Союз українців Румунії. Культурний союз русинів Румунії. Генеральний союз об'єднань гуцульської етнічності Румунії. Інші громадські організації українців Румунії.

Громадські організації українців і русинів Сербії. Товариство української мови, літератури та культури «Просвіта». Культурно-мистецьке товариство імені Івана Сенюка. Товариство плекання української культури «Коломийка». Культурно-мистецьке товариство «Кобзар». Культурно-просвітне товариство «Карпати». Культурно-мистецьке товариство «Калина». Товариство русинської мови, літератури і культури. «Руска Матка».

Громадські організації українців і русинів Хорватії. Українська громада Республіки Хорватія. Українська громада міста Загреб. Українське культурно-просвітне товариство «Кобзар» (Загреб). Українське культурно-просвітне товариство ім. Івана Франка (Вуковар). Українське культурно-просвітне товариство ім. Лесі Українки (Осіек). Українське культурно-просвітне товариство «Україна» (Славонський Брод). Українське культурно-просвітне товариство ім. Тараса Шевченка (Каніжа). Українське культурно-просвітне товариство ім. Андрія Пелиха (Шумече). Українське культурно-просвітне товариство «Карпати» (Липовляни). Українське культурно-просвітне товариство «Дніпро» (Рієка). Українське культурно-просвітне товариство «Калина» (Умаг). Товариство «Руснак».

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: денна					
	Усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота	
Модуль 1						
Тема 1. Центральна Європа як етнополітична реальність	8	2			2	4
Тема 2. Етнополітика країн Вишеградської четвірки	18	4	4		4	6
Тема 3. Етнонаціональна політика в країнах Балтії	14	4	2		4	4
Тема 4. Етнополітичний менеджмент Румунії та Молдови	12	2	2		4	4
Тема 5. Етнополітика Болгарії та Албанії	12	2	2		4	4
Тема 6. Етнополітичні процеси та етнонаціональна політика в постюгославських республіках	18	4	4		4	6
Тема 7. Зовнішньополітичний вектор етнополітики країн Центральної Європи	16	4	2		4	6
Тема 8. Сегментація української меншини у країнах Центральної Європи	20	4	4		6	6
Модульна контрольна робота	2	2				
Разом за модуль	120	28	20		32	40
Разом за семестр	120	28	20		32	40

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: заочна					
	Усього	у тому числі				
		лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
Модуль 1						
Тема 1. Центральна Європа як етнополітична реальність	10	2			2	6
Тема 2. Етнополітика країн Вишеградської четвірки	22	2	2		4	14
Тема 3. Етнонаціональна політика в країнах Балтії	14	2			4	8
Тема 4. Етнополітичний менеджмент Румунії та Молдови	14	2			4	8
Тема 5. Етнополітика Болгарії та Албанії	12				4	8
Тема 6. Етнополітичні процеси та етнонаціональна політика в постюгославських республіках	16	2			4	10
Тема 7. Зовнішньополітичний вектор етнополітики країн Центральної Європи	14				4	10
Тема 8. Сегментація української меншини у країнах Центральної Європи	18		2		4	12
Разом за семестр	120	10	4		30	76

6.3. Теми практичних (семінарських, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Тема 2. Етнополітика країн Вишеградської четвірки	4	2
2.	Тема 3. Етнонаціональна політика в країнах Балтії	2	
3.	Тема 4. Етнополітичний менеджмент Румунії та Молдови	2	
4.	Тема 5. Етнополітика Болгарії та Албанії	2	
5.	Тема 6. Етнополітичні процеси та етнонаціональна політика в постюгославських республіках	4	
6.	Тема 7. Зовнішньополітичний вектор етнополітики країн Центральної Європи	2	
7.	Тема 8. Сегментація української меншини у країнах Центральної Європи	4	2
Разом		20	4

6.4. Індивідуальна та самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Тема 1. Центральна Європа як етнополітична реальність	6	8
2.	Тема 2. Етнополітика країн Вишеградської четвірки	10	18
3.	Тема 3. Етнонаціональна політика в країнах Балтії	8	12
4.	Тема 4. Етнополітичний менеджмент Румунії та Молдови	8	12
5.	Тема 5. Етнополітика Болгарії та Албанії	8	12
6.	Тема 6. Етнополітичні процеси та етнонаціональна політика в постюгославських республіках	10	14
7.	Тема 7. Зовнішньополітичний вектор етнополітики країн Центральної Європи	10	14
8.	Тема 8. Сегментація української меншини у країнах Центральної Європи	12	16
	Разом	72	106

6.5. Індивідуальне завдання

Індивідуальна робота студента з навчальної дисципліни «Етнополітика у країнах Центральної Європи» передбачає *три варіанти (на вибір студента):*

- підготовку та захист *інформаційно-аналітичної доповіді;*
- підготовку та захист *електронної презентації;*
- пошук, опис бібліографії, анотація, запис на електронні носії та захист у формі колоквиуму *2 наукових статей з нижче окресленої (на вибір) пошукової теми.*

ПЕРЕЛІК ПОШУКОВИХ ТЕМ:

1. Етнонаціональна структура суспільства країни Центральної Європи (на вибір).
2. Конституційно-правовий статус етнічних національних меншин країни Центральної Європи (на вибір).
3. Мовна політика країни Центральної Європи (на вибір).
4. Структура етнополітичного менеджменту країни Центральної Європи (на вибір).
5. Проблематика національних меншин у діяльності ультрапатріотичних політичних партій країни Центральної Європи (на вибір).
6. Сілезький національний рух за автономію в Польщі.
7. Політична та громадська самоорганізація німецької національної меншини Польщі.
8. Кашубська мовна меншина Польщі: ідентифікація та громадська структуризація.
9. Політичне представництво угорської національної меншини Словацької Республіки.
10. Громадсько-політична структуризація ромської етнічної громади Словаччини.
11. Система органів самоврядування національних меншин Угорщини.
12. Секейський рух за автономію в Трансільванії.
13. Політичне представництво угорської національної меншини Румунії.
14. Парламентське представництво національних меншин Румунії.
15. Захист прав національних меншин у контексті міждержавного співробітництва (на вибір: Україна – Польща; Україна – Словацька Республіка; Україна – Угорщина; Україна – Румунія).
16. Участь національних меншин у діяльності неурядових організацій та налагодженні транскордонної співпраці (на вибір: єврорегіони «Карпати», «Верхній Прут» та «Нижній Дунай», «Буг», «Тешинська Сілезія»; Карпатський Єврорегіон; Вишеградська четвірка).

17. Угорський іредентизм в країнах Центрально-Східної Європи.
18. Румунський іредентизм в Україні.
19. Українсько-лемківська етноідентифікаційна та громадська дихотомія в Польщі.
20. Сегментація русинсько-української громади Словацької Республіки.
21. Громадські організації українців і русинів Угорщини.
22. Сегментація української національної меншини Румунії.
23. Електоральна поведінка національних меншин країн Центральної Європи (на вибір).
24. Ромське питання у місцевій політиці країн Центральної Європи (на вибір).
25. Фактори впливу Угорщини на громадсько-політичну репрезентацію угорських громад в країнах Центрально-Східної Європи (на прикладі Словаччини, Румунії та України).

7. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. *Етнополітичні процеси в країнах Центральної Європи* [М. Зан, Н. Кічера, Є. Кіш, П. Леньо, Г. Мелеганіч]. *Політичні трансформації у країнах Центральної Європи наприкінці ХХ – на початку ХХІ століть: Навчальний посібник / Упоряд. М. Лендьел. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2016. С. 287–346.*
2. *Лажнік В. Й. Геодемографічні й етнополітичні процеси в країнах регіону (Центрально-Східна Європа): навч. посіб. Луцьк: Вежа-Друк, 2017. 416 с.*
3. *Между сепаратизмом и автономией. Региональные и этнические партии в европейской политике / Под ред. В. Швейцера; РАН, Ин-т Европы. М., 2006. 197 с.*
4. *Правові засади державної етнонаціональної політики в Україні: Монографія / Кресіна І.О., Лойко Л.І., Стойко О.М., Явір В.А., Вітман К.М., Кіссе А.І., Асланов С.А., Грицяк Д.І., Голденштейн К.О. / За заг. ред. І.О. Кресіної. К. : Логос, 2011. С. 56–182 (Розділ 2. Розвиток моделей етнонаціональної політики у постсоціалістичних країнах).*
5. *Романюк А., Литвин В. Панчак-Бялоблоцька Н. Політичні інститути країн Центрально-Східної Європи: порівняльний аналіз. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2014. 462 с.*
6. *Романюк А., Литвин В. Порівняльний аналіз політичних інститутів країн Вишеградської групи та інших країн Центрально-Східної Європи: монографія. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2016. 549 с.*
7. *Этнические меньшинства в современной Европе / Отв. ред. А.Н. Кожановский. М.: Восточ. лит. РАИ, 1997. 328 с.*

Допоміжна література

1. *Боднараш Г.В. Пропорційне представництво в Румунії та перетворення партій національних меншин в електоральні політичні партії [Електронний ресурс] / Георгій Вікторович Боднараш. *Панорама політологічних студій: Науковий вісник Рівненського державного гуманітарного університету*. 2011. № 5–6. URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Pps/2011_5-6/bondar.pdf*
2. *Зан М. Особливості функціонування представницької демократії етнічних меншин в Угорщині. *Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії*. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2019. Випуск 23. С. 150–157.*
3. *Зан М. Порівняльний аналіз політичного представництва етнічних меншин в Україні та Румунії. *Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії*. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2019. Випуск 26. С. 109–119.*
4. *Зан М. Русинський рух у сучасній Румунії: ідентифікація, структура, рефлексії. *Народна творчість та етнологія*. 2011. № 2. С. 74–86.*
5. *Зан М.П. Інституційний дизайн етнополітики та політичне представництво етнічних меншин Республіки Польща. *Регіональні студії*. № 16. Ужгород, 2019. С. 5–13.*
6. *Зан М.П. Інституційні механізми етнополітики та політична репрезентація етнічних меншин Словачької Республіки. *Політикус. Науковий журнал*. Випуск 1. Одеса, 2019. С. 88–96.*
7. *Зан М.П. Політичне представництво етнічних меншин Румунії: інституційний та діяльнісний виміри. *Держава і право: Збірник наукових праць*. Серія Політичні науки. Випуск 83 / Ін-т держави і права імені В. М. Корецького НАН України. Київ: Вид-во «Юридична думка», 2019. С. 139–157.*
8. *Зан М.П. Порівняльний аналіз етнополітичного менеджменту в Словачькій Республіці та Україні (за результатами експертного опитування). *Політикус. Науковий журнал*. Випуск 2. Одеса, 2020. С. 177–184.*

9. Зан М.П. Порівняльний аналіз політичного представництва міноритарних етнічних груп в Словацькій Республіці та Україні (за результатами експертного опитування). *Політикус. Науковий журнал*. Випуск 2. Одеса, 2021. С. 132–140.
10. Зан М.П. Структурно-функціональні особливості етнополітичного менеджменту в Україні та Румунії: компаративний вимір. *Політичне життя*. 2019. Вип. 4. С. 22–31.
11. Клайзнер А.М. Сегментація української меншини у країнах Центрально-Східної Європи (Польща, Словаччина, Угорщина, Румунія). *Стратегічні пріоритети*. 2007. № 4 (5). С. 103–109.
12. Лазар Н.В. Політика Словацької Республіки щодо національних меншин: інституційно-правові та політичні аспекти: дис... канд. політ. наук: спец. 23.00.02 / Чернівецький держ. ун-т ім. Ю.Федьковича. Чернівці, 2006. 194 с.
13. Лихач Ю. Електоральна поведінка етнічних меншин в посткомуністичних країнах Центральної і Східної Європи та СНД. URL: <http://visnyk-ppsp.kpi.ua/uk/2010-3/10%20-%203%287%29%20-%203.pdf>
14. Рендюк Т.Г. Українці Румунії: національно-культурне життя та взаємовідносини з владою. К.: Інститут історії України НАН України, 2010. 150 с.
15. Тищенко Ю.А. Забезпечення ефективної участі меншин у суспільному житті: електоральні процеси. Аналітичний огляд. К.: Український незалежний центр політичних досліджень, 2012. 49 с.
16. Швидюк С.М. Інституційні процеси в етнонаціональній сфері Республіки Польща (на прикладі української національної меншини): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. політ. наук: спец. 23.00.02 «Політичні інститути і процеси». Чернівці, 2006. 20 с.
17. Юрійчук Ю.А. Національний фактор у суспільно-політичному розвитку Чехії та Словаччини (1989 – середина 1990-х рр.): дис... канд. іст. наук: спец. 07.00.02 / Чернівецький держ. ун-т ім. Ю.Федьковича. Чернівці, 2000. 196 с.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. *Інститут політичних і етнонаціональних досліджень імені І.Ф. Кураса НАН України*. URL: <http://www.ipiend.gov.ua/index.php>
2. Московский Центр Карнеги. URL: <http://www.carnegie.ru/>
3. Московское бюро по правам человека. URL: <http://www.antirasizm.ru/>
4. *Національний інститут стратегічних досліджень*. URL: <https://niss.gov.ua/pro-institut>
5. «Правый мир». Информационный портал. URL: <http://www.right-world.net/>
6. Сеть этнологического мониторинга и раннего предупреждения конфликтов (EA WARN). URL: <http://eawarn.ru>

**Результати перегляду робочої програми навчальної дисципліни
«Етнополітика у країнах Центральної Європи»**

Робоча програма перезатверджена на 20___/ 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___/ 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___/ 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___/ 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)